ሐሸማል

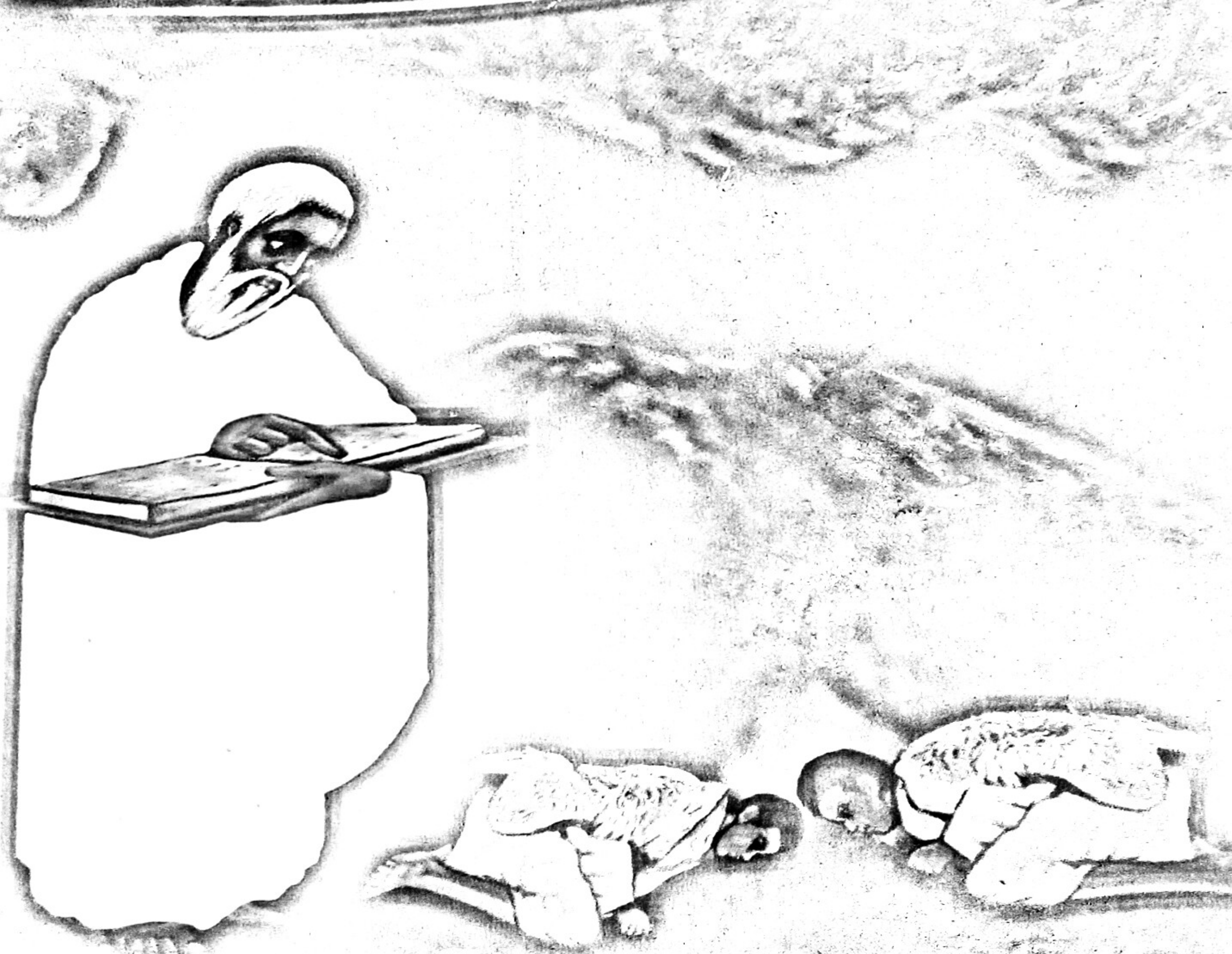

ማዕበል ፈጠነ

ለሽማል

ዘማዐበል ፈጠነ

መግለጫ

ንደማይቆጠሩት የሰማይ ከዋክብት የማይሰፈር ጥበብ በአባቶቻችን
ልብ ግድግዳ ተስትኋል። ከትውልዱ ርቆ የተሰቀለውን ጥበብ ቁመተ
ርጋዳው የማዕበል ፈጠን መጽሐፍ በቅኔ ክንዱ ታቅፎ አወረደልን።
ግሥት ሳባ ሰሎሞንን የፈተነችበት የጥበብ እንቆቅልሽ ይህ
መስለኛል፤ ከዚህ በኋላ ጠቢቡ ሰሎሞን ዝናዋን ሰምቶ ወደ ኢትዮጵያ
መጣ እንጂ ኢትዮጵያ ወደ እርሱ አትሄድም፤ ከሰሎሞን የሚበልጠው
ነውና!ይህ መጽሐፍ በዘመናዊ ትምህርት ብቻ ተሳፍሮ ከኢትዮጵያ
ሰፍና የወጣውን ትውልድ ወደ ኢትዮጵያዊ እሳቤ የሚመልስ
ክንፍ መርከብ ነው። ከተዋነይ የሕይወት መንገድ መቀላቀል ለሚሹ
ይወት መንገደኞች የተዘረጋ የጥበብ ድልድይ እነሆ!!

ሊቀ ሊቃውንት ስምዐ ኮነ መልአክ

መግቢያ

አምናና ታች አምና ለዐሥሩ ጣቶቼ ሥራ አልነበራቸውም። ለአ... ጣቶቼ ሥራ ፍለጋ ደጋ ስወጣ፣ ቆላ ስወርድ ከዓመታት በፊት ነበልባ... የሚባል የቅኔ ዘራፊ

"በቅኔያችን ጥበብ በያዝነው ሆሣዕና፣

እንነጠቃለን በግዙፍ ደመና"

ከሚለው ቅኔ "ጥበብ ተቀብራለች" ብሎ የነገረኝ ትዝ አለኝ። ቅኔዉን ከልጅነቴ ጀምሮ እኔም አውቀዋለሁ። የሊቁ ክፍለ-ዮሐንስ መወድስ ነው። ሊቁ ክፍለ-ዮሐንስ በዘመኑ ባንዲት ዕለት፣ በተመሳሳይ ሰዓት በጎንደር ደብረ ብርሃን ሥላሴና በሸዋ ደብረ ብርሃን ሥላሴ ቅኔ-ማኅሌት ሲያገለግል ይውል ነበር። በዚህ ጊዜ የሸዋ ሊቃውንት ሊቁ ክፍለ-ዮሐንስ ከእነሱ ጋር በመንፈሳዊ አገልግሎት እንደ ዋለ በኩራት ሲናገሩ የጎንደር ሊቃውንት ደግሞ በጎንደር ደብረ ብርሃን ሥላሴ እንደ ልማዱ አዳፋ ልብሱን ለብሶ ቅኔውን ሲገጬው መዋሉን ይናገራሉ። ባለ ቅኔዉ በተመሳሳይ ሰዓት ጎንደርና ደብረ ብርሃን ሥላሴ በመንፈሳዊ አገልግሎት ስለማሳለፉ ሲጠየቅ፡-

"ንሕነሂ በግብረ ቅኔ ዘበሆሣዕና፣

እምአደ ገፋዒ ወተገፋዒ ንትመሰጥ በደመና" ሲል በመወድሱ መለሰ፡፡ ቅኔው ከላይ ከላይ ሲተረጎም፣

‹ብቅኔያችን ጥበብ በያዝነው ሆሣዕና፣

እንነጠቃለን በግዙፍ ደመና" እንደ ማለት ነው፡፡ ነበልባል እንደ ነገረኝ በዚህ ቅኔ ውስጥ ጥበብ ተቀብራለች"

ነበልባል ሌላም ተመሳሳይ ታሪክ ሲናገር እንዲህ ብሎ ነበር፡፡

"ከኢትዮጵያውያን ጠቢባን ሌላው ደግሞ ተዋነይ ይባል ነበር፡፡ ጠቢቡ ተዋነይ ከጎጃም ቅኔ ተቀኝቶ በተመሳሳይ ሰዓት ጎንደር ይደግም እንደ ነበር ዜና-ጥበቡ ይጠቁማል፡፡ ይህንን የኢትዮጵያ ዕፁብ ድንቅ ጥበብ የቅኔ ሊቃውንት በኩራት ይናገሩታል፡፡

ባላገሮችም

‹‹ተዋነይ በጣና

ይመስላል ደመና" ሲሉ ተዋነይ በደመና መጋለቡን ይተርካሉ" ብሎኛል ነበልባል፡፡

ነበልባል የነገረኝን ምሥጢር ለዐሥሩ ጣቶቼ ነገርኳቸው፡፡ ሥራ እን ፈጠርሁላቸው ቆጠሩት፡፡ ከዘመናት በፊት የነበረውን ሀገራዊ ፍልስፍ እየተሻሙ መከተብ ጀመሩ፡፡ ባለ ቅኔው ክፍለ ዮሐንስ መጣ፡፡ ተዋነ ተገለጠ፡፡ ሌሎችም ሊቃውንት በየተራ መጡ፡፡ አሥሩ ጣቶቼ በቅኔ ውስጥ የተቀበረውን ምሥጢር ሀገርኛ ብዕር፣ጨብጠው መከተ

ሲጀምሩ ጠቢቡ ሖረ ኩራዝ ለኮሱ። ወዲያው ግን ነፋስ
ገብቶ አጠፋባቸው። ሊቅ ዐፅቁ ሐሽማል የሚባል በጨለማ ውስጥ
ብርሃን የሚፈነጥቅ መጽሐፍ ይዘው ብቅ አሉ። ሐሽማል
ጨለማ ገፈፈው። ዐሥሩ ጣቶቼ ሲከትቡ እኔን እንቅልፍ
ጠቢቡ ሖረ ተሰውረዋል። ሊቅ ዐፅቁም ሐሽማልን ይዘው
ወጥተዋል። ዐሥሩ ጣቶቼ አንድ መጽሐፍ ጽፈዉ ስለ
ሲጨቃጨቁ ደረስሁ። ስሙን ሐሽማል በሉት አልኋቸው።
ብለው ጠሩት። እነሆ ሐሽማል ሆነ!!

ማዕበል ፈ

፩

ከዘመናት በፊት ውቢቱ ኢትዮጵያ በሊቃውንት ተጥለቀለቀች፡፡ ታላቋ ከተማ ጎንደርም በሊቃውንት ቅኔ ክብሯ ተወሳ፡፡ የሊቃውንቱ እግር ወደዚያው ፈጠነ፡፡ ሰማዕቱ ኖላዊ በጎንደር ከተማ ለማስተማር ደፋ ቀናማለት በዛባቸው፡፡ እግረ መንገዳቸውንም ከጎንደር ምሥጢራዊት ውኃ እየቀዱ ወደ ፊት ትልቅ ሰው ሆኖ ሀገር ይጠቅማል፣ ወገን ይረዳል ላሉት ያድሉ ያዙ፡፡ ምሥጢሩ ከእሳቸው አልፎ ከባዕድ ጆሮ እንዳይደርስ እየተጠነቀቁ ሲያድሉ ዓመታት አለፉ፡፡ ቀስ በቀስ የጎንደር ልዕልና በጠቢባን ልሳን ተወራ፡፡ ክብሯ የጸሐፍት ድርሳናትን አጨናነቀ፡፡ ምሥጢራዊው ሊቅ ኖላዊም እንደ ቅድመ አያቶቻቸው እንደ-ክፍለ ዮሐንስ በደመና እየተንቀሳቀሱ ጭምር ስለጎንደር ልዕልና፣ ስለ ኢትዮጵያ ረቂቅ ፍልስፍና ባራቱ ማዕዘን ላሉ ሀገርኛ ሊቃውንት ሹክ አሉ፡፡ ጭምጭምታው ከምዕራባውያን ብልጥ ጆሮ ደረሰ፡፡ ምዕራባውያን ቄስ መስለው መስቀል ጨብጠው ኢትዮጵያን ከመውረር በማይተናነስ መልኩ ሰፈሩባት፡፡ በተኮላተፈ ቋንቋቸው፣ በአዳዳ ምላሳቸው የውሸት ስብከት መስበክ ጀመሩ፡፡ ዳር ዳሩን እየሰበኩ መኻል ጎንደር ሲደርሱ የጎንደር ሊቃውንት 'የቀበሮ ባሕታዊ ከበግ መኻል ይሰግዳል' ሲሉ ዘበቱባቸው፡፡ ተልእኳቸው እንደ ከሸፈ ሲረዱ የስብከታቸውን መርሕ አስተካከሉ፡፡ በተለይ ጀርመን ከኢትዮጵያ የግእዝ ሊቃውንትን አጥብቃ እንደ ምትፈልግ ለንጉሡ አስረዱ፡፡ ንጉሠ-ነገሥቱ ባራቱ ማዕዘን ያሉ ሊቃውንት እንዲጠሩ አዋጅ ነገሩ፡፡ የደከመ በምርኩዝ፣ የታመመ በደጋፊ

እየታገዘ በሳምንት ቤተ-መንግሥቱ ቅኔ ቤት ሆነ። ከጎንደርም ሊቁ ኖላዊን ጨምሮ ዐራት ሊቃውንት ተጠርተው ነበር። ሦስቱ ወደ ጎንደር ሲመለሱ ንጉሡ ታዋቂውን ሊቅ ኖላዊን ወደ ጀርመን ልከው ጀርመንን በግእዝ እንዲያበለጽጉ አዘዙ። ተልእኮው እውን ሆነ። ሊቁ ጀርመን ሲገቡ ጀርመናውያን አደባባይ ወጥተው የኢትዮጵያን ሰንደቅ ዓላማ እያውለበለቡ ተቀበሏቸው። የሊቁ ፎቶ-ግራፍ በጀርመን ከተሞች ከዚያም ከዚያም ተሰቀለ። በተንጣለለው የጀርመን ቤተ-መንግሥት የእራት ግብዣ ላይ ተገኝተው መወድስ-ቅኔ አሰሙ።

ሊቁ ከሳምንት በኋላ ግእዝ ቋንቋ በማስተማር ተጠመዱ። የጀርመን ምሁራን ከጥቁሩ የሐበሻ ሊቅ እግር ሥር ተኮለኮሉ። ሐበሻን እንደ ጥቁር ውሻ የሚቆጥሩ ነጮች ለዓላማቸው ሲሉ ቍንጽል ቀበሮ መሰሉ። ሊቁም ቀያይ ቀበሮዎችን ግእዝ ቋንቋ ማስቆጠር ጀመሩ። ቀያይ ቀበሮዎች ግን ከግእዙ ትምህርት ይልቅ ስለ ኢትዮጵያ የጥንት ጥበብ ሲጠይቁ ሀገራዊ ምሥጢር ላለመግለፅ ሊቁ ሲሸሹ ኖሩ።

ከዓመታት በኋላ ወደ ሀገራቸው ለመመለስ ሲዘጋጁ በድንገት ሕይወታቸው አለፈ። ሕልፈተ-ሕይወታቸው እንደተሰማ እነ አባ ደመና ጎንደርን እየዞሩ ለፈፉ። አስከሬናቸው ብሔራዊ ሰንደቅ ዓላማ ለብሶ፣ ጎንደር ሲገባ ጠቢባን በተለያየ የሥራ ዘርፍ ተጠመዱ። ቀብራቸው አጨቃጫቂ ሆነ። መላ ጎንደር ተሰበሰበ። የጀግኖች ማኅበር በጀግኖች ወግ እንዲቀበሩ ወሰነ። ሊቃውንቱ በሊቃውንት ወግ መሆን አለበት ሲሉ ውሳኔውን ሻሩ። ጠቢባኑ በጠቢባን ወግ እንዲሆን ዲኮ ታጥቀው ተከራከሩ። ይህንን ተከትሎ በጎንደር ከተማ ጭቅጭቅ ተፈጠረ። ነገሩን

የሚፈቱ አንጋፋ ሊቃውንት ተመረጡ:: ከሊቃውንት ክፍል ሊቀ ዐፅቁ ተወከሉ:: ከጀግኖች ማኅበር በኩል ደግሞ ዐራትጀግኖች ተመረጡ:: ከጠቢባኑ ድንቁ ዘጎንጅ ተገኙ:: ጉባኤው በገነት ተራራ እንዲሆን ወሰኑ:: በገነት ተራራ ላይ ተደረገ::

ጠቢባኑ ወደ ገነት ተራራ ሊያመሩ ብልኮ ሰፈር ሲደርሱ ሁሉም ነገር በዝምታ ተሸብቧል:: የብልኮ ባሕላዊ ቤቶች በዝምታ ተለጉመዋል:: የብልኮ አታሞ ወዲያ ተከላትማ ወድቃለች:: የምሽት ቤቶችን በመሰንቆ የሚያጠምቁ አዝማሪዎች ብልኮን እስከ ወዲያኛው የረሷት ይመስላሉ:: ብልኮ እንደ ጣና ገዳማት በጸጥታ ተውጣለች:: የመሰንቆም ሆነ የአታሞ ድምፅ አይሰማባትም:: ባሕላዊ ቤቶች የባሕሉን እያደረሱ አይደለም:: በባሕል ምሽት አንድ ብርሌ ጠጅ በስሙኒ እንዳልሸጡ ከንግድ ዓለም መንነዋል:: ፀሐይ ወደ መስኮቷ ስታቄለቍል ጠቢባኑ በአንድ አሮጌ ጋሪ ታዝለው ከዐጤ ቴዎድሮስ አደባባይ ወደ ገነት ተራራ አዘገሙ:: ባለጋሪው የሊቃውንቱን ሻሽ ሲመለከት ሙዚቃውን ዘግቶ መዝሙር ከፈተ:: ጠቢባኑ ግን ለመዝሙሩም ሆነ ለሙዚቃው ጆሮ የሰጡት አይመስሉም:: በዚያውም ላይ የጋሪው ጎማዎች በጠጠሮች መንፈራገጥ ሲጀምሩ የመዝሙሩ ለዛ ጠፋ:: ዘማሪው ጥሩ ድምፃዊ ቢሆንም የዜማው ጣዕም ከጋሪ ኳኳታ ጋር ሲደመር ቃናው ከሰመ:: ባለጋሪው ለሙዚቃውም ሆነ ለመዝሙሩ ትኩረት እንዳልሰጡት ሲመለከት ድምፁን አጥፍቶ እየተጠማዘዘ ቀጥታ ወደ ገነት ተራራ አመራ:: ጋሪው በሲቃ ገነት ተራራን አቋርጦ ወደ ቁንጮው ሊደርስ ጥቂት ሲቀረው እንዲያቆም ምልክት ሰጡት::

ባለጋሪው ዳኘቱን ሳይፈጽም እንደ ምንም ብሎ ፈረሱን እስከ ጋሪ
ገታ። አሣውንቶች ቀስ ብለው ከወረዱ በኋላ ለባለ ጋሪው ከኪሳቸው
እየመገርለጡ ስሙኒ ስሙኒ ሳንቲም ሸጎጡለት። ባለጋሪው አሮጌ ፈረሱን
ወደ ኋላ መልሶ ሲፈተለክ ታሪክ ነጋሪዎቹ ገነት ተራራ ላይ ወጥተው

ጉብ አሉ። ሰዓቱ ተጎድቶ ምድር መሽቶ ነበር።

ጉባኤው እንደተጀመረ ከጀግኖች ማኅበር ወገን በቀብራቸው ቀን ትልቁ
ስውሊቅ ዐፅቁ መድፍ መተኮስ እንዳለባቸውና ቀብሩም በጀግኖች ማኅበር
ወግ እንዲሆን የጀግኖች ማኅበር ሲወስን ሊቀ ዐፅቁ ሐሳቡን በሐሳብ
ለመሻር መቋሚያቸውን ተደግፈው ተነሡ። ሲነሡ ወገባቸው
ቀ…ሽ…ቀ…ሽ ሲል ተሰማ። በጥሬ የደቀቀ የካህን ወገብ ይህንን መሰል
ድምፅ ማሰማቱ የተለመደ ስለሆነ ብዙ አትኩሮት የሰጠው አልነበረም።
መምሬ ገጻቸውን በመስቀል አማትበው፣ ዐራቱን ማዕዘን ባርከው፣ በሰባቱ
ሰማያት አምሳል የተፈጠሩ ሰባቱን የጎንደር ተራሮች ቃኝተው መናገር
ጀመሩ።

"በቅድሚያ ለማዕቱ ኖላዊን አስመልክቶ ስለተናገራችሁት ጠቃሚ ሐሳብ
ከልብ ከልብ አመሰግናለሁ። የተናገራችሁትን ሁሉ ገቢራዊ ለማድረግ
ግን የሃይማኖቱ ሥርዐት አይፈቅድም። ቢፈቅድልኝ ኑሮ መድፉን
መተኮስ ቀላል ነበር። ግን እንኳን መተኮስ ባርኮ መስጠት ክልክል ነው።
እኛ ኢትዮጵያውያን የድሮ ፋሽስት ጻጻሳት አይደለንም። ቀኖናችንም
አይፈቅድልንም…።" ብለው ትንሽ ስለ ክብረ ክህነት ተናገሩ።
የክብረ ክህነቱን ምሥጢር ዘርዝረው አስረድተው እንዳበቁ፤

“ቀኖናው በሚፈቅደው መሠረት እንጂ በዘፈቀደ ደግሞ የሚሆን ነገር የለም። ሊቀ ኖላዊ አርበኛ መሆናቸውን ወዳጃቸው ቀርቶ ጠላታቸው ይመሰክራል። በጠላት ወረራ ጊዜ ከታቦቱ ጎን ሆነው፤
‘እሳቱ የሀገሬ ጀግና፣
እየፎከረ ይገላል ገና’ እያሉ አጽንዖት ሲሰጡ አርፍደው ወደ መጨረሻ አካባቢ ከአባት አርበኞች እኩል ተሰልፈው ተዋግተዋል። ድል መተዋል። ያን ጊዜ እኔም እንደ ዐቅሜ በዲቁና እያገለገልሁ ቃጭል እያቃጨልሁ አብሬ ነበርሁ። ተዋግተዋል። ማርከዋል። በከባዱ ቆስለዋል። እግራቸው ግድም እንደተመቱ ትዝ ይለኛል። ተመተው ግን አላፈገፈጉም። ከጠላት ለተወረወረ አጻፋ መልሰው ያንን የመታቸውን ወታደር እስከ መሣሪያው ማርከው በምሕረት እንዳለፉት ትዝ ይለኛል። እንደ ጌታችን ማርኮ መማር ያስተማሩ መምር እየተባሉ ሲመሰገኑ ሰምቻለሁ። ይህን አውቃለሁ። ቁስላቸውን በዐይኔ በብረቱ ተመልክቻለሁ።” ብለው እንባ ቀድማቸው። በመሐረባቸው ጫፍ ዐይናቸውን ጠርገው ተረጋግተው እንደ ገና መናገር ጀመሩ።

“እኔን ያሳሰበኝ የመድፉ ሳይሆን የጸሎቱ ጉዳይ ነው። ነፍስ ከሥጋ ስትለይ ጀምሮ የሚጸለይ መጽሐፍ አለ። መዋቲው ከሞተበት ቅጽበት ጀምሮ የሚጸለይ መጽሐፈ-ሙታን ነው። መጽሐፉ ከብሉይ ኪዳንና ከሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት የተውጣጣ ሲሆን ለሙታን ብቻ የሚጸለይ የተለመደው ነው። ጸሎቱ ለሙታን የሚጸለይ ሲሆን፣ የተለያዩ የማዕረግ ክፍሎች አሉት። የምሁርና የመነኩሴ፣ የሴትና የወንድ በሚል አንቀጽ ተከፋፍሏል። ይህ የወረቀቱ መጽሐፍ የሚያዝዘው ክፍል ሲሆን

የብራናው ግን የሊቃውንት፣ የፈላስፎችና የጠቢባን ክፍሎች፣ ይጨምራል:: በእውነት ሊቁ በአርበኞች ወግ ይቀበሩ ቢባል ይህ ሁሉ ቀኖና ይፋለሳል:: መቼም 'ለጥምቀት ያልሆነ ቀሚስ' እንደሚባለው ሁሉ ለሰማዕቱ ያልሆነ ብራና ባዶ ቁርበት እንጂ በምሥጢራዊ ቀለም የታጨቀ ምሥጢራዊ ብራና ሊሆን አይችልም:: ስለዚህ በቀብሩ ጊዜ ለንባብ የሚቀርበው የብራናው መጽሐፍ ነው:: መቼም ለሊቁና ለሰማዕቱ ክብር እንኳን በብራና ሌጦ፣ በድንጋይ ሰሌዳ፣ የተጻፈ ቀለም እንደማይገልጣቸው እሙን ነው:: መጻሕፍት ሁሉ ተሰብስበው ቢነበቡ ያንሱባቸዋል እንጂ አይበዙባቸውም:: የሊቁንና የሰማዕቱን ክብር በትክክል ይገልጣሉ ብዬ አፌን ሞልቼም አልናገርም:: ተነብበው ቀርቶ አፍ አውጥተው ቢመሰክሩ እንኳን ክብራቸውን አይገልጡም:: የሆነው ሆኖ በአባታቸው በዐጤ ፋሲል ዘመን ተጽፎ፣ በአድያም ሰገድ ኢያሱ ዘመነ መንግሥት የተተረጎመው የግእዙ ብራና መቅረቡ አይቀርም:: ያንን ብራና እንዲያመጣ የመጻሕፍት ክፍል ኀላፊዉን አዝዣለሁ:: ብራናው ሲወጣ ከብዙ ሞጭላፊዎች ዐይን ውስጥ እንደሚገባ አላጣሁትም:: ቢሆንም 'ሕልም ተፈርቶ' እንደሚባለው ሌባ ተፈርቶ ሊቀ-ሊቃውንቱን በወረቀት በተጻፈ መጽሐፍ ጸልየን አንሸኛቸውም:: ጥቅልሉ ብራና መቅረብ አለበት::" አሉ::

"ይህ መጽሐፍ ከሌሎች መጻሕፍት በምን ይለያል?" አለ አንድ ሰው ከመኻል ጣልቃ ገብቶ::

"መጽሐፉ ሐሸማል ይባላል:: ትርጉሙን እንዳትጠይቁኝ:: ይህ መጽሐፍ ከተለመደው ላይ ሁለት ነገር ይጨምራል::"

"ምን ምን?" አለ ጠያቂው ሰውዬ።

"ከቅርብ ዓመታት ወዲህ በወረቀት የታተመው መጽሐፍ የጠቢባኑንና የሊቃውንቱን ክፍል አያካትትም። በሀገራችን ሊቃውንት በምሥጢራዊ ቀለም የተጻፈው የጥንቱ ብራናው መጽሐፍ ግን የጠቢባኑንና የሊቃውንቱን ክፍል ይጨምራል።" አሉ ሊቅ ዐፅቁ ሲመልሱ።

"ቃሉስ ይለውጣል? ወይስ በወረቀትና በብራና ላይ መጣፉ ነው ልዩነቱ?" አሉ ያው ቄስ ቀመስ አረጋዊ ማብራሪያው በደንብ ስላልተረዳቸው።

"ቀለሙም ልዩ ነው።" አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

"ቀለሙም ልዩ ነው። ልዩ ነው ማለቴም የኀብረ ቀለማቱን ዝርዝር ቀይ ጥቁር ነጭና ቢጫ መልክ ይገልጣል ለማለት አይደለም። አባቶቻችን ለመጽሐፉ የተጠቀሙት ኅብረ-ቀለም ውስጠ ወይራ ነው ማለቴ ነው።" አሉ ሊቅ ዐፅቁ ኮስተር ብለው።

"...ለምሳሌ ጠቢባን ሲያርፉ 'ልብየ ርእየት ብዙኀ ጥበበ' የሚለው ክፍል ይነበባል። ትርጉሙም 'ልቤ ብዙ ጥበብ ናፈቀች' ማለት ነው። ሊቃውንት ሲሞቱ ደግሞ 'ተንጥአ ሊቅስ እኩይ ውእቱ' የሚለው ሽካራው ክፍል ጎላ ባለ ድምፅ በጥሩ አንባቢ ይነበባል። ትርጉሙና ንባቡ ፈታኝ ነው። ውሽክሽክ ቄስ ሊያነበው አይችልም። ከታወቁ ሊቃውንት በቀር ውሽክሽክ ቄስ ሲይዘው መጽሐፉም ዝም ቄሱም ዝም ናቸው። አይጣጣሙም። መጽሐፉ በእውቀት የበሰለ ብራና ላይ የሰፈሩ ቀለማትን በወረቀት ከሠፈሩ ቀለማት ለይቶ የሚያነብ የንስር ዐይን ያለው ሊቅ ይጠይቃል። ዛሬ ዛሬ ብራናውን መጽሐፍ ቀርቶ ወረቀቱን አቃንቶ

የሚያነብ እንደበተ-ርቱዕ ሊቅ ማግኘት ዘበት ሆኗል እንደበተ-ርቱዕ ሰባኪ እንጂ። አዎ! ሰባኬዎች እንደ አሸን ፈልተዋል። መቅረዞች ግን ተሰብረዋል። የአብነት ትምህርት እየላላ፣ ለውሽክሽኩ ትውልድ ሲባል ፈታኝ ፈታኝ መጻሕፍት ከግእዝ ወደ አማርኛ ተተርጉመው አልቀው ቁሱን ሁላ ውትልፍ ቢጤ አድርገውታል። የድሮ መምህራን ጠጅ በጉሮሯቸው እየተንቈረቈረ እንኳን አእምሯቸው ጠጣር ነበር። የዛሬው ትውልድ ግን አእምሮው ቀርቶ ምላሱ ላልቷል። በከፊልም ቢሆን አእምሮው ላልቶ፣ ምላሱ ሰልቶ፣ ቀለም አይቆነጥጥም። በዚያም ላይ ሐሸግል በቃሁ፣ ነቃሁ፣ የሚል ቀለም ሳይገድፍ የሚያነብ ሊቅ ይፈልጋል።" ዐፅቁ ማደ ማደውን አማተሩ።

ጠቢባኑ በውስጣቸው ፈገግ አሉ።

የጀግኖች ማኅበር ተወካዮች ግን በደንብ ስላልገባቸው ፊታቸው ጨፍግጓል።

"መጽሐፉስ ይምጣ! ታዲያ አንባቢው ማን ነው?" አሉ እንደ ቁስ የጠመጠሙት አዛውንት ድንቁንና ሊቅ ዐፅቁን እየተመለከቱ።

"ታሪኩ የሚባል ወጣት ሊቅ መርጫለሁ።" አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

"ታሪኩ? ታሪኩ? ማን ነው እሱ ታሪኩ?።" አሉ ለውየው።

"የእኛው ልጅ ነው። የኢትዮጵያን ታሪክ እያጠና ሲጽፍ የሚውል በእድሜ ለጋ፣ በእውቀት ትልቅ ልጅ ነው። መቼም ፍጻሜውን አንድዬ ያብጅለት እንጂ እያያዙ የወግ አይደለም። ታሪክ ተናጋሪነቱን ተረድቼ በሙንም ታሪኩ ብየዋለሁ። ተንጠባጥበው ጥንት ሳይጻፉ የቀሩ የኢትዮጵያን ታሪኮች እየለቀመ የሚጽፍ ሊቅ ልጅ ነው።" አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

"የኢትዮጵያ ታሪክ ተጽፎ ያልቅ ብሎ ነው?" አሉ ድንቁ እያደነቁ።

"ባያልቅም የድርሻውን እየሠራ ነው። የጎንደርንም ታሪክ ከልሙጥ ድንጋይና ከብራና መጻሐፍት እያሠሠ፣ እየበረበረ፣ እውነቱን እያመሳከረ ሲጦምር ሳየው ደስ ይለኛል። "ስም ይመርሖ ኀበ ግብሩ" እንዲሉ አበው ስምና ሥራ በእሱ ላይ ተስማምተዋል። ደምቀዋል። በእርግጥ ብዙኃኑ የሚያውቁት "ኩለሄ" በሚባል ስሙ ነው። ከዚሁ ጎንደር ውስጥ ቅኔ በመማር ላይ የሚገኝ ሲሆን እስካሁን መላ-ጎንደር አያውቀውም። ልጁ ግን ከሊቁ ጋርም ትንሽ የሥጋ ዝምድናም አለው። የአባቴን አብነት መጨበጥ አለብኝ ብሎ አንገቱን ደፍቶ ሲማር ይኖራል። ወደ ፊት ዐራት ዐይና ሊቅ ሆኖ ለሀገር ይጠቅማል ብዬ አስባለሁ። ከዛሬው ቅኔውን ሲሰልቀው፣ ትርጓሜውን ሲየደቀው፣ እንባ ያስመጣል። ሊቅ የሚለው ቋንቋ አይገልጠውም። ልበ-ብርሃን ነው። መፍቀሬ-ታሪክነቱን ዐይቼ ስሙን ታሪኩ አልሁት። ብርሃን ልለው አስቤ ነበር። ብርሃን የተለመደና ቀላል ስም ስለ መሰለኝ ታሪኩ ብየዋለሁ።" አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

ሁለተኛው ተናጋሪ በእንግድነት የተገኙት ድንቁ ዘጎንጅ ደብረ-ጥበብ ነበሩ። በዚች ቀን አነጋጋሪዉ ሊቅ ድንቁ እንደ ተዋነይ በደመና ተጭነው፣ ለልቅሶ ወደ ጎንደር በነፋስ ፍጥነት እንደሄዱ ተወርቶባቸው በጥብቅ ሲያስተባብሉ ሰንብተዋል። ከጉባኤውም ሆነ ከቀብሩ ግን ተገኝተዋል።

በመጨረሻ ለመናገር እጃቸውን ሲያወጡ ተፈቀደላቸው።

የተዋነይ የቀለም ልጅ ድንቁ ቀጠሉ።

"የተነሣው ሐሳብ ሸጋ ነው። ሸጋ ሐሳብ ሲነሣ ጊዜ ደስ ብሎኝ በተመሥጦ አዳምጥ ነበር። እናም ሊቅ ዐፅቁ እንዳሉት ጸሎቱ በሐሸማል መጽሐፍ ይነሄዳል። በዚህ እስማማለሁ።

"የእኔ ሐሳብ በነፍስ ዓለም ጀግናና ሊቅ ያው አንድ ናቸው የሚል ነው። ሊቁም ሆነ ጀግናው በጌታችን ፊት ቆመው መለኮታዊ ፍርድ ይቀበላሉ። ክፍተት የሚፈጥረው የፍትሐቱ ጉዳይ ነበር። ይኸውና ሊቅ ዐፅቁ በሚገባ ተነተኑት። በሊቅ ማዕረግም ሆነ በጠቢባን ማኅበር ወግ ቢቀበሩ አንድ ነው። ግድ የለም። መናገር የምፈልገው መጽሐፋቸውን አብራችሁ እንዳትቀብሩ ነው።" ብለው ዐይኖቻቸውን ወደሊቅ ዐፅቁ አነጣጠሩ።

ሊቅ ዐፅቁ ረስተውት የነበረው የመጽሐፋቸው ጉዳይ ሲነሣ አንድ ነገር አብሮ ትዝ አላቸው። ከመጽሐፋቸው አንዱ የሕይወት ውኃ ረቂቅ እንደ ሆነ ፈጥኖ ሲመጣላቸው አንገታቸውን አወዛወዙ። በግእዝ ቋንቋ ማየ ሕይወት ይባላል።

ድንቁ ወልደ-ተዋነይ ግን ድንቅ ንግግራቸውን ቀጠሉ።

"ቀደምት አባቶቻችን ምእመናን ሲያርፉ እጃቸውን ከሐፍረተ-ሥጋቸው ላይ ጥለው ይከፍኗቸዋል። በአንድ ሴት ጸንተው መኖራቸውን ለመግለጥ ነው። ደናግል መነኮሳት ሲያርፉ ደግሞ እጆቻቸው ከዐይኖቻቸው ላይ ያርፋሉ። ይህንን ዓለም ዐላዩበትም ለማለት ነው። እስኬማቸው ከራሳቸው አይወልቅም። ሊቃውንት ሲያርፉ ደግሞ እጃቸው በትእምርተ-መስቀል ሆኖ ግንባራቸው ላይ ይዘረጋል።

ከዚያም ግንባራቸው ላይ መጻሕፍት ተነባብረው ይደረደራሉ። አብረው ይከፈናሉ። አብረው ይቀበራሉ። ብዙ የሀገራችን ሊቃውንት ሲሞቱ ግዙፍ ግዙፍ የሆኑ መጻሕፍተ-ጥበብ ድራሻቸው የጠፋው አብረው ግብአተ-መሬት ስለሚፈጸምባቸው ነው።

"ለነገሩ...?" አሉ ድንቁ ሰባቱን የጎንደር ተራሮች በአንክሮ እየተመለከቱ።

"...ለነገሩ መጻሕፍትን ጠባያቸውንና ግብራቸውን ከማያውቅ ሕያው ሰው እጅ ላይ ከመጣል ከሊቃውንቱ ጋር አብሮ መቅበር ሳይሻል አይቀርም። የእነ-ተዋነይ በደመና የመጫን ጥበብ፣ የነ-ሊቅ አፅቁ ቀዳማዊዉን ከበጋ ሰማይ ላይ ዝናም የማውረድ ጥበብ፣ የነደብተራ አውግቸውን በጨለማ ውስጥ ያለመብራት የሚነበብ መጽሐፍ ለመጻፍ የሚያስችል ቀለም፣ ለመሥራት የሚያስችል ጥበብ የተሸከመ መጽሐፍ አብሮ እንዳይቀበር ብለን አስቀርተን ዛሬ የት እንደደረሰ እንኳን አይታወቅም። ሀገራችን ታድግበታለች ብለን አስቀርተን ምሥጢሩን ከማያውቁ ሰዎች እጅ ሲገባ ውፍድፋዱን አጠፉት። በከርከሮ ፊት የተገኘ የማሽላ ማሳና ባልተማሩ ሰዎች እጅ የሚገቡ መጻሕፍት አንድ ናቸው። ምንም ሳይጠቅሙ ድራሻቸው ይጠፋል። ዛሬ እንደምታዩት በመጻሕፍቱ ተመራምረን ከምናገኘው ሀብት ይልቅ መጻሕፍቱን ሸጠው፣ የሚያገኙት ሀብት እየማረካቸው ሰነፍ-ልብ ያላቸው ሰዎች መጻሕፍቱን ሸጠው ጨረሱብን። ሀገር በጥበብ እንጂ በገንዘብ የምትለማ መስሏቸው የአባቶቻችንን ጥበብ በገንዘብ ለወጡብን። ይሄው በፈረንጅ ሀገር ልሳናቸው ተዘግቶ፣ የተቀመጡ የጥበብ መጻሕፍት ምስክሮች ናቸው። ስንት አያሌ መጻሕፍት በዝምታ ከሰው ሀገር በስደት ይቅበዘበዛሉ።

ዛሬም ከኢትዮጵያውያን በስተቀር ለማንም ልባቸውን ሳይሰጡ ቃል የገቡ ይመስላሉ-መጻሕፍቱ:: ፈረንጅ ቢጠቀምባቸውም እንኳን የላይ የላዩን እንጂ የልባቸውን ጥበብ ከኢትዮጵያውያን በስተቀር ለማንም ሳይሰጡ ተማምለዋል:: ጥበባቸውን በጉያቸው ደብቀው ይዘዋል:: የተጻፉበት ቀለም ጉልህ ፊደሉን እንጂ፣ ረቂቅ ምሥጢሩን፣ ለማንም እንዳይሰጥ በጠቢባን የጥበብ ቁልፍ ተከርችሞ ተዘግቷል:: ሥራ ላይ ያሉ በሀገር ቤት ያሉ መጻሕፍት ብቻ ናቸው:: እናም በሀገር ቤት ያሉ መጻሕፍት ከሙታን ሊቃውንት ጋር እንዳይቀበሩ እማጸናለሁ:: ይህ ስሕተት እንደሆነ አምናለሁ:: አንድ ሊቅ ስንቀብር አንድ መጽሐፍ አብረን እየቀበርን ከሄድን ሀገር እንደመቅበር ይቆጠራል:: ደግሞ እውነት ነው:: ቅድስት ኢትዮጵያን አብሮ መቅበር ነው:: አባታችን ኖላዊም አያሌ መጻሕፍት ጽፈዋል:: ወደ ሠላሳ አምስት ሳይደርሱ ይቀራሉ? ደርሰዋል:: በሐዲሳቱ ልክ ሆነዋል:: ደግሞ መጽሐፎቻቸው የዋዛ አይደሉም:: በምሥጢር የተሞሉ እንጂ:: የቀለም ጓዴ ስለነበሩ ይህንን ጠንቅቄ አውቃለሁ:: ስለዚህ እኒህ ሁሉ ዐበይት መጻሕፍቶቻቸውን አብራችሁ እንዳትቀብሩ ስል በትሕትና እማጸናችኋለሁ::" ብለው ጎርደድ ጎርደድ አሉ::

ሊቅ ዐፅቁ በአወንታ ራሳቸውን አወዛወዙ:: በአምሳለ-ካህን ተንጎራደው ሲመለሱ "ስለመጽሐፎቻቸው ይህንን ያኽል ካልሁ ሌላ አንድ ቀላል ነገር ይቀረኛል::"

"እሺ!" አሉ ሊቅ ዐፅቁ ዜማ ባለው ድምፅ::

"አዎ እቀጥላለሁ::" አሉ ድንቁ::

"በጎንደር እንደ ሊቅ ሲኖር በክብር ነው:: ሲያርፍ ደግሞ ሊቁን ብቻ የሚመጥኑ በጎንደር ሊቃውንት እንደበት ብቻ የሚደረሱ ውኃ ያልነካቸው ወረቦች ይፈጠራሉ:: ለሊቁ ክፍለ ዮሐንስ የተደረሱ ዛሬም መዋሥዕቶችና ወረቦችን የመሰሉ ዘመን ተሻጋሪ ድርሰቶች መደገም አለባቸው:: በቅኔው በኩል ግን አዲስ ቅኔ፣ አዲስ መወድስ፣ መፍጠሩን ለእኔና ለሊቅ ዐፅቁ ተዉት::" ብለው ለሊቁ ከቀመሯቸው መወድሶች ሁለቱን እየተንጎራደዱ ለለቁት:: ሊቅ ዐፅቁ በቅኔው ምሥጢር ተመስጠው ሰቅሰቅ ብለው አለቀሱ:: ጉባኤው በዚሁ ታተመ:: ቀብሩ በጠቢባን ወግ ተፈጸመ:: ሐሸማል የሚባለው የሊቁ ኖላዊ ግሩም መጽሐፍ በሊቅ ዐፅቁ እጅ ገባ:: ድንቁም ታዖርያ በሚባለው በጠቢቡ ተዋነይ መጽሐፍ ደመና ጠቅሰው እንደሄዱ ደመና ጠቅሰው ከጎንደር ወደ ጎጃም ተመልሰው ከቅኔው ጎን ለጎን የጎንደርን ውኃ ምሥጢርና የተዋነይን ጥበብ ለፋሬስና ለሖረ እንዲሁም ለዮና አስተምረው ዐረፉ::

፪

ጎንጅ ደብረ ጥበብ-ጎጃም

ሲቃውንት እያለቁ ዘመኑ እየከፋ ትውልድ እየጠፋ መጣ። ያች የሀገር ሀብትኮ ለዚህ ትውልድ ፍቱን መድኃኒት ነበረች።" አሉ ፋሪስ።

"የትኛዋ?" አሉ ሐረ።

"አባታችን እንደ ዋዛ የነገሩን ያች ውኃ።"

"የትኛዋ የጎንደሯ ወይስ የዲማዋ?"

"የጎንደሯ እንጂ የዲማዋማ በኑ-ሠረገላ ብርሃን ዘመን ታይታ ጠፍታለች።" አሉ ፋሪስ።

"የጎንደሯን ውኃ ማግኘቱ ከባድ ነው። ከቅርብ ቀን ወዲህ ብዙ ጠበብት ፈልገው አጥተዋታል። ጎንደር ውስጥ ብዙ የተቀበሩ እንቅፅት መኖራቸው ግልፅ ነው። ነገር ግን መላ-ጎንደርን ከገጠር እስተከተማ መርምሮ ውኃዋን ለማግኘት መለኮታዊ ተአምር ያስፈልግ ይመስለኛል?" አሉ ሐረ።

"ግድ የለም! ግድም የለም! እኛ የድርሻችንን እንወጣ። ከእንግዲህ ወዲህ የእኔና የአንተ ሥራ ውኃዋን በመፈለግ ላይ ቢሆን ይመረጣል። እንደ ዐለቅት ውኃ ለውኃ እየሄድን የድርሻችንን እንፈልግ። የቀለምና የጥበብ አባታችን ድንቁ ከተዋነይ ጀምሮ ሲወርድ ሲወራረድ የመጣውን ሀገራዊ ጥበብ ጠብቀው የድርሻቸውን አበርክተዋል።

ኖላዊ ዘጎንደርም ከዓመታት በፊት ለውኃዋ ሰማዕት ሆነዋል። የዚህ ሰማዕትነት እዱከፋይ እኔና አንተ ነን። የሁለቱን ጠቢባን ዓላማ ማስቀጠል ድጋሜ ጠቢባንን በጥበብ መውለድ ነው። አባት ልጁን በሥጋ ሲወልደው፣ ልጅ ደግሞ በፈንታው አባቱን ጥበብና ምሥጢር በመጠበቅ ይወልደዋል። እኔ ድንቁን ስወልድ አንተ ደግሞ የሕይወት ውኃን በማግኘት ሰማዕቱ ኖላዊን ወልደህ ዓለምን ታስደምመው ይሆናል። ከዜች ቅጽበት ጀምሮ ሻሽህን ሳይሆን የምሥጢር ስንሰለትህን ጠበቅ አድርገና ውኃዋን እንደምንም ለማግኘት ሞክር።" አሉ ፋሪስ ሁለቱ ሊቃውንት የቀለሙን ቀንድ ድንቁን ከቀበሩ ከብዙ ዓመታት በኋላ።

የጥበብ አባቷ ድንቁ በጎንጅ ደብረ-ጥበብ ሲኖሩ ቅኔ በማስተማርና ሀገራዊ ምሥጢር በመጠበቅ የተካኑ ነበሩ። ፋሪስና ሐረም ከድንቁ ቀለም ቀስመዋል። ከታብር በረከትም ተቋድሰዋል። በወሬ ወሬ የሰሟት የጎንደር ውኃ ግን በድንቁ ልብ ብቻ ቀርታለች። ድንቁ በሕይወት ሳሉ "አልፎ አልፎ ጎንደር ስማር የጎንደርን ውኃ ጠጥቼ ቢሆን ኑሮ ይህንን ጊዜ ሞት ቀርቶ እርጅና አይነካካኝም ነበር።" ብለው ይጀምሩና መልሰው ዝም ይላሉ።

በዚህ ጊዜ የቀለም ልጆቻቸው ፋሪስና ሐረ "በጎንደር የሞት መድኃኒት ውኃ አለች እንዴ?" ብለው ሲጠይቁ ድንቁ ፊት ይነሷቸዋል።

"አዎ! አባቶቻችን የጥንካሬ ጸጋ ነበራቸው። ክብረት ይጠነክራሉ። ከወርቅ ይጠራሉ። ሰብእናቸውም ጽኑእ ነበር። ጽናታቸውን ፈጣሪ ከሰጠን ዐለት ላይ አሻቦ ዘርተን ፍሬ እንዲያፈራ እናደርጋለን የሚል እምነት አለኝ።" አሉ ወጣቱ ሊቅ ፋሪስ።

"ነገሩን ቀለል አድርገው። እንደ ቄስ አደፍርስ ጥምጥም መደጉስል አያስፈልግም። ጥሬ ጨው መሸመት እንጂ አሻቦ መዝራት ድረስ

አያደርስም:: አንተ ቅኔ እያስተማርህ ይቺን ምሥጢራዊት ውኃ ለመጭው ትውልድ ማድረስ አያቅትህም:: ለአብነት ተማሪዎች ቅኔ እያስተማርህ ቀለም እየነገርህ ትጠብቃታለህ::" ጠቢቡ ሐረ ወደ ታብር እየተመለከቱ ነገሩን ቀለል አድርገው ገለጹት::

"አንተስ?"

"እኔም እንደ ዐቅሜ "ስማዕቱ ኖላዊ" የሞተላትን ምንጭ እፈልጋለሁ:: በተለይ ይቺን ውኃ ከስማዕቱ ኖላዊ እጅ ማን እንደተረከባት ባውቅ ፍለጋው ይቀልልኝ ነበር:: ግድ የለም:: እድሜ ዘመኔን እንደ ተጠማ ዋልያ ውኃ ስፈልግ እኖራለሁ::" ብለው ከልሙጡ ድንጋይ ላይ ተነሡ::

ከዚያም "በል አሁን እኔን በሰላም ሸኘኝ?" አሉ ጠቢቡ ሐረ ጥቂት ራመድ ራመድ እያሉ::

"ክእንዲህ ወዲህ ያችንን ውኃ ሳታገኝ ፊቱን አታየውም::" አሉ ወጣቱ ፋሬስ ሐረን እየሸኙ::

"እሱን ለኔ ተወው:: ዋናው ነገር አንተ እንደ ዐጤ ቴዎድሮስ ጀግና ሁን:: በታብር በኩል ከመጣ የሞት ጽዋ ከኔ ይለፍ ማለት የለብህም:: ቀስ ብዬ ስለልህ አልፎ አልፎ ወላዋዩ ቢጤ ነገር ነህ:: ውስጠ መሠረትህን ብዙ ሰዎች ስለማይረዱ በቀላል ነገር ሊደልሉህ ሊመጡ ይችላሉ:: ጥንቃቄ አድርግ:: በተለይ ተራዳኢ መልአክ መስሎ ከሚመጣ ሰይጣን ተጠንቀቅ::" ብለው ሐረ መንገድ ሲጀምሩ ፋሬስም ቆልማማ ከዘራቸውን እየተመረኮዙ ተከተሉ:: ከትልቁ ከተዋነይ ዋርካ ጀምረው ወደ ሰሜንመስዕ ጥቂት ተጉዘው ታብር በር ላይ ሲደርሱ "ስማቸውንና የመጽሐፉን ስም እንዳትረሳ አደራ:: የመጽሐፉ ስም ሐሸማል ነው::

ይህንን መጽሐፍ ይዘው በጎንደር ውስጥ የሚኖሩት ምሥጢር አዋቂዉ ሊቅ ደግሞ ሊቅ ዐዕቱ ይባላሉ::" አሉ ሊቁ ፋሬስ ከዓመታት በፊት ድንቁ ቃል በቃል የነገሯቸው ስም ትዝ ብሏቸው::

"ጎንደር ስትደርስ ስማቸውን ጠይቅ:: የሚያውቅ ከሌላ በዐበቅ የለሽ ግደም ፈልጋቸው:: የድሮ ሰው ስለሆነ ከጠጇም ከመሸታዋም የወጉን ሳያደርሱ አይውሉም ሲባል ሰምቻለሁ መልካም መንገድ!! ሰፈራቸው እጨጌ ሰፈር ነው::" ብለው ሰላምታ ከተለዋወጡ በኋላ ጠቢቡ ሐረ ወደ ፊት ገሠገሡ:: ሊቁ ፋሬስ እየቆዘሙ ወደ ተዋነይ ዋርካ ሲመለሱ የቅኔ ተማሪዎች ቅኔ ቆጥረው እየተመለሱ ነበር::

፫

ጎንደር

ጠቢቡ ሐረ ከፋሬስ ተለይተው ወደ ጎንደር ደርሰው በጨለማ ውስጥ ፊደላቱ ቀያይ ብርሃን የሚፈነጥቁ ሐሸማል የሚባለውን የጥበብ መጽሐፍ የያዙትን ሊቅ ዕፅቁን አግኝተው የሕይወትን ውኃ ለመቅመስ እንደ ቋመጡ ገጻቸው ያስታውቃል:: ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ተነሥተው ጎንደር እስኪደርሱ ድረስ ይህንን ሐሳብ ሲያወጡ ሲያወርዱ መንገዱ ብዙ ቀን አልፈጀባቸውም ነበር:: በተለይ ሊቁ ፋሬስ "ያችን ውኃ ሳትይዝ ፊቴን አታየውም:: የመምህሩንና የመጽሐፉን ስም እንዳትረሳ" ያሉትን እያስታወሱ ሰነበቱ::

…ይህን ቃል እንደ ውዳሴ-ማርያም እየከለሱ፣ እየመለሱ፣ ከጎጃም ተነሥተው በአዲስ ዘመን በኩል አቋርጠው በሦስተኛው ቀን ጎንደር ገቡ:: ጎንደር እንደ ደረሱ በደረታቸው ተንበልብለው የጎንደርን መሬት ሳሙ:: ዐፈሩን ቃሙ:: ከዚያም በውኃ ጥም የደረቀ ጉሮሯቸውን አርጥበው እግራቸውን አጥፈው እግረ-መንገዳቸውን የሊቅ ዕፅቁን ሰፈር ለመጠየቅ ከአንዲት በረንዳ ላይ ቁጭ ብለው ቡና ወደሚጠጡ ሰዎች ጐራ አሉ:: ለራሳቸው በአኮፋዳቸው ከያዙት ጥሬ ሽንብራ እየቆረጠሙ የእግዜርን ውኃ እየተጐነጩ ቀሪ ጉዳያቸውን ማሰላሰል ጀመሩ:: በድቅድቅ ጨለማ ውስጥ ቀይ ብርሃን የሚያበራውንና ባሕር የሚያነድደውን የጥበብ መጽሐፍ እጅ ካደረጉ በኋላ በመጽሐፉ መሪነት ቀጣዩ ጉዞ ፍንትው ብሎ በአእምሯቸው መጣ:: የምኞት ፊታቸው ፈካ::

"እላጣውም!" አሉ ሰው እስኪሰማ ጮኽ ብለው:: ድካም ይጠይቃል እንጂ መጽሐፉ…" በረንዳ ላይ ክብ ሠርቶ ቡን የሚጠጣው ሰው ቀና ቀና እያለ ሲመለከታቸው ድንጋጤ ወረራቸው:: ወደ ጥሬዋ አቀረቀሩና በመዳፋቸው ቸርፍሰው ቃም ቃም አደረጉ:: ድፍርሱን ውኃ ጅ..ው..ው..አደረጉ:: በአትኩሮት ቀና እያለ የተመለከታቸው ሰው ወደ ቡናው አቀረቀረ:: መቀመጥ የሰለቸው ሒሳብ እየከፈለ ውልቅ አለ:: ጠቢቡ ሐረ እንደገና በውስጣቸው ማሰላሰል ያዙ::

"የመጀመሪያው ሥራዬ ሊቅ ዐፅቁን ፈልጎ ማግኘት:: ቀስ በቀስ መጽሐፉን በጥብቅ መመርመር:: ከዚያም በመጽሐፉ ምሥጢራዊ ቀይ ብርሃን እየተመራሁ የሕይወትን ውኃ ማሠሥ:: ያንን ሳገኝ ወደ ሁለተኛው ሥራዬ እገባለሁ…::" ይበልጥ ይኸኛው አእምሯቸውን ሰቅዞ ያዘው:: ወደ ጥበብ ዓለም በፍቅር ተስበው የገቡበትን ቀን መረቁ:: ቀና ብለው በጎንደር ሰማይ ላይ የሚውረገረገውን ደመና ተመለከቱ:: በደመና ተጭነው በኢትዮጵያ ሰማይ ሲንሳፈፉ በዐይነ-ሕሊናቸው ው..ል አለባቸው:: ይህንና ወደ ፊት ከሞት ተሰውረው የሚኖሩትን ምሥጢር ሲያስቡ ነፍሳቸው በፍሥሐ ያለ ጊዜዋ ቱ..ር..ር.. ብላ ልትወጣ ነበር:: ምኞት እንደ ሰብ ተናንቋቸው መተንፈስ አቅቷቸው ገጻቸውን ሲያኮሳትሩ ጥሬዋ ሽንብራ ጉሮሯቸው ላይ ቁማ ላብ በላብ አደረገቻቸው::

ከዚያም ስመ-እግዚአብሔር ጠርተው ዐማትበው ከሐሳባቸው እንደ ምንም ባንነው ወደ ራሳቸው ሲመለሱ ፈገግ አሉ:: ከፊት ለፊት ቡን

እየጠጣ ነገረ-ሥራቸውን ሲመለከት የነበረ አንድ ፊተ-ቀጭን ሰው ጣ ብሎ፤

"ይቅርታ መምሬ! ፈቃደኛ ከሆኑ ቡን ልጋብዝዎት አላቸው?"

"ተባረክ ልጀ!" አሉ ጠቢቡ ሐረ።

"ግድ የለም ልጋብዝዎት?።" ሰውዬው በትሕትና ተብስከሰከ።

"ቡን ጋር ጠላት ነኝ። ይቅርብኝ።" አሉ ጠቢቡ ሐረ ፈገግ ብለው።

"መጽሐፍ ቡና አትጠጡ ይላል?" አለ ሰውዬው አሮጌ መጽሐፍ በእጃቸው ይዘው ሲመለከታቸው ጊዜ ጥያቄው ድንገት መጥቶለት።

"መጽሐፉ እንኳን ጠጡም አትጠጡም ብሎ አይጥፍም። ነገር ግን በታላላቅ ገዳማትና አድባራት ልዩ ሥርዐት መሠረት ቡን የሚጠጣ ዲያቆን ከትዳሴ ይከለከላል። እኔ ባደግሁበት ደብርም ካህን ቡን እንዲጠጣ አይፈቀድለትም። ከጠጣ ከቤተ-መቅደስ ይባረራል።" አሉ ጠቢቡ ሐረ።

ጋባዡ መለስ ሲያጣ የራሱን ፍንጃል አንሥቶ ቡናውን ይጠጣ ጀመር። ጠቢቡ ሐረም ያንን አሮጌ መጽሐፍ እያነበቡ ጥሬዋን ሸንብራ ሲቆረጥሙ ቆይተው።

"ይልቅስ ታውቅ ከሆነ ሊቅ ዐፅቁን ብታመለክትኝ በረከት ታገኛለህ?" አሉ።

ሰውዬው ጥቂት ሲያስብ ቆይቶ፤

"መሪጌታ ናቸው?" አለ።

"አዎ! ሊቅ መሪጌታ ናቸው። ነገር ግን ጉባኤ ዘርግተው የሚያስተምሩ አይመስለኝም።" አሉ ጠቢቡ ሐረ

ጎንደር ውስጥ ብዙ ሊቃውንት አሉ። በደንብ የሚታወቁ ጉባኤ-ቤት ያላቸው ብቻ ናቸው። እስኪ ይቆዩኝ ላረጋግጥ።" ብሎ፤

"ሊቀ መኳስ! ሊቀ መኳስ!" እያለ ሲጣራ በላዛ ጸጉሩ ላይ ሽበት የፈነጠቀበት ደልዳላ ሰውነት ያለው አዝማሪ መሰንቆውን እንደ ክላሽ አንገድሮ

"አቤት ጌታዬ ጨዋታ ፈለጉ?" አለ።

"አይደለም! አይደለም! መቼም እናንተ አዝማሪዎች ከሥራችሁ ጋር የተየያዘ ስለሆነ በአብዛኛው የጎንደርን ነዋሪ ታውቃላችሁ። ከዚሁ ጎንደር ውስጥ ሊቅ ዐፅቁ የሚባሉ መምህር ካሉ ለእኒህ እንግዳ አባት ብታመለክታቸው በረከት ታገኛለህ?" አለ ሰውዬው ቡናውን እስከ ሥር ጨልጦ ፍንጃሏን ወደ ጠረጴዛው እየመለሰ።

ሊቀ መኳስ መሰንቆውን ከትከሻው አውርዶ ጥቂት አሰብ አድርጎ፤

"ስማቸውን አላውቅም። ነገር ግን በበአታ ማርያም አካባቢ አንድ ቀጭን ሊቅ አሉ። እሳቸው ይመስሉኛል። አልፎ አልፎ ዐበቅ የለሽ እንገናኛለን። እኔ ስዘምር መምህሩ የወጉን ቀማምሰው መጽሐፍ በቃላቸው እያነበቡ ወደ በአታ ማርያም ይሄዳሉ። ለማንኛውም ወደ አባ ጃሌ ተክለ ሃይማኖት ሂደው ይጠይቁ።" አለ ወደ አባጃሌ ዋርካ እየጠቆመ።

ጠቢቡ ሐረ ሁለቱንም አመስግነው ወደ አባ ጃሌ ዋርካ በረሩ። የተቀበረውን የአበውን ጥበብ ከመቃብር ለማንሣት። ጥበቡ ሳይፈርስ ምሥጢሩ ሳይበሰብስ በነፍሱ ለመድረስ ተራወጡ።

፬

ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ከተዋነይ በኋላ ተዋነይን የሚተካ የቀለምና የጥበብ ሊቅ ለማግኘት ብዙ ዘመናትን አሳልፋ ነበር:: ከዘመናት በኋላ ድንቁ ተተኩ:: ድንቁ ሲሞቱ ግን ድንቁን የሚተካ ሊቅ ማግኘት እንደዘበት ሆኖባቸው ነበር-ካህናቱ:: ከብዙ ጭቅጭቅ በኋላ በሊቃውንቱ ምርጫ ባለቅኔው ፋሬስ ተተኩ:: በመጀመሪያው ቀን በድንቁ የቅኔ ዙፋን ሊሰየሙ በቀለም አየያዛቸው አባታቸው ድንቁን መሰሉ:: ጢምም ጀማምሯቸዋል:: ከዘራ ዐያያዛቸውም ሆነ ቀለም አነጋገራቸው ቁልጭ ድንቁን ሆነ:: በተለይ መወድስ ሲዘርፉ ከድንቁ ላቅ ብለው እንደተዋነይ ፈለከ-ፈለካት ድረስ ሄደው በሥነ-ፍጥረት ምሥጢር ላይ አጠነጠኑ:: ያ ብቻ አይደለም:: ባንዲት ምሽትም ከዐሥር በላይ መወድሶችን ሲሰልቁት የጎንጅ ደብረ-ጥበብ ካህናት ተደመሙ:: ከነበልባል ጋር የተከራከሩበት የመጀመሪያው ቅኔ ደግሞ እነሆ ይህን ይመስል ነበር:: በአንድ የቅኔ ምሽት ሊቁ ፋሬስ በቅኔ ዙፋኑ ሲሰየሙ ወፈ ሰማያት ተማሪዎች በሊቁ ዙሪያ ተኮለኮሉ:: ነበልባል የሚባል የቅኔ ዘራፊ ከተማሪዎች መኻል በሊቅነቱ ጎልቶ ታየ:: ሊቁ ፋሬስ በነፋስ ፍጥነት፡-

"ጠቢባን አበው ዘጥበቦሙ ሐዲስ

ፈረሶሙ ኮነ ደመና ወመንኮራኩሮሙ ጢስ::" ብለው አጭር ቅኔ ዘረፉ::

ወደ አማርኛ ሲተረጎም ደግሞ፡-

"የቀደሙ አባቶች ጥበባቸው ሐዲስ፣

በቅኗቸው ደመና ሩቢላቸው ጢስ፣

አዳሜ ይሮጣል ከጥላቸው ላይደርስ::" የሚል ነበር::

ቅኔ ዘረፋው በኋላ ነበልባል የሚባለው የቅኔ ዘራፊ "የኔታ! ቅኔው ደብል ነው! እንደ አባትዎ እንደ ድንቁ ቀለሙን እንደ ወረደ የያዙት ይመስለኛል:: የቅኔው አጠጣል ማርኮኛል:: ጉባኤ ቃናዎ እንዲህ ከሰላ ረጅሙ መወድስ ምን ያኽል እንደሚመስጥ ጉባኤ-ቃና ከሚባለው ቅኔዎ ተረድቻለሁ:: ነገር ግን ሰምና ወርቁ ከተፈጥሮም ሆነ ከሰው ልጅ የኑሮ ዘይቤ ወጣ ያለ ይመስለኛል?" አለ ነበልባል በትሕትና::

"እንዴት?" አሉ ሊቁ ፋሬስ::

"በተፈጥሮ ምሥጢር ስንመራ ደመናውን እንደበቅሎ ፍጡር ሊጋልበው? ጢሱን እንደሮቢላ ጠቢባን ሊሳፈሩበት እንዴት ይችላል? ይህ ሰምና ወርቅ ቅኔ ለዚህ ዘመን ትውልድ ምትሐት እንጂ አማናዊ ሥራ አይመስልም::" ነበልባል በውዳሴ ጀምሮ ወደትችት ተንደረደረ::

"የደመናውን ምሥጢር እየቆየን እንመራመርበታለን:: ለጊዜው ቅኔው ብቻ በቂ ነው:: እንደ ቅኔ ተማሪነትህ መወድሱ ላይ ተፈላሰፍ:: የሥነ-ፍጥረትን ምሥጢር እኛ ልጆች ቀርቶ ጠቢባን አባቶቻችንም ጀመሩት እንጂ አልፈጸሙትም:: በእርግጥ ለዚህ ትውልድ ሰምና ወርቁ እንቆቅልሽ ነው" የሚለው ሐሳብ በእኔ ውስጥም አለ:: ወደ እውነታው ስንመጣ ግን ብረት አቅልጦ በደመናው ላይ ከመጋለብ ይልቅ ራሱን ደመናውን መጋለብ ይሻላል ባዩ ነኝ:: እንዲያውም የቅኔው ፈላስፋ ተዋነይ ይህንን ምሥጢር ሞክሮት ነበር ይባላል:: የጎንጅ ደብረ-ጥበብ ሊቃውንት እንደሚነግሩን ከሆነ ደግሞ በከፊል የተሳካለት ይመስለኛል:: ዛሬ ግን የተዋነይ ጥበብ ቀርቶ ራሱ ተዋነይ አፈ-ታሪክ እየሆነ መጥቷል:: ደራስያን ሳይቀር በቅኔ ቤት አፈ-ታሪክ "ተዋነይ ሰባት

ዓመት መልአከ ሞትን የገዘተ ሊቅ ነበር" እያሉ የነበረውን እንዳልነበረ አድርገው ሲከትቡ ይታያሉ፡፡ እሱን ገልጠን ማስተማሩ የእኛ የሊቃውንቱ ድርሻ ነው፡፡" አሉ ሊቁ ፋሬስ፡፡

"የትኔውን ሰምና ወርቅ ግን አማናዊ አድርገን መውሰድ እንችላለን?" አለ ነበልባል፡፡

"እንወስደዋለን!፡፡" ፋሬስ ራሳቸውን ባንቱታ አንቀለጸጸሉ፡፡

ሊቁ ፋሬስ የእድሜያአቸውን ግማሽ የጨረሱት በቅኔ ትምህርት ነው። ደብረ-ቢዘን፣አክሱም ጽዮን፣ ቤተ-ቀጢን፣ ዋድላ ደላንታ፣ ጎንደር ገለዓድ ቅኔ ቤት፣ደብረ ምእራፍ ዋሸራ ማርያም፣ ዲማ ጊዮርጊስ፣ በሸዋም ደብረ ብርሃን ሥላሴ፣እንኮበር ሥሬ መድኃኔ ዓለም፣ አዲስ ዓለም ገዳም ሌሎችም ዛሬ በከፊል የጠፉ የቅኔ ትምህርት ቤቶች የሊቁ የፋሬስ የቀለም ሀገራት ነበሩ፡፡ ከእኒህ ቅኔ ቤቶች ሲማሩ አድገው በመጨረሻ በጎጃም ክፍለ-ሀገር ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ከተዋነይ ቅኔ ቤት ትምህርታቸውን አሣረጉ፡፡ የጎንጁ ሊቅ ድንቁም ከቀለሙ ጎን ለጎን የታብርን ምሥጢር መረቋቸው፡፡ ሊቁ ፋሬስ የምሥጢር ሰው ሆኑ፡፡

ነበልባልም ቢሆን ቀላል ተማሪ አይደለም፡፡ በዐራቱ ማእዘን ዘር ቀለም በማጥናት ደክሟል፡፡ 'የሺ ፍልጥ ማሠሪያ ልጥ' ነውና እስካሁን የሰበሰበውን የሚያሥርበት ሐረግ ለመሳብ ጎንጅ ደብረ-ጥበብን ተቀላቀለ፡፡ ልቦናው ከታብር ለመቋደስ ፈለገ፡፡ ጎንጅ ሲደርስ ግን በቀለም አያያዛቸው ፋ-ና-ወጊው ሊቅ ድንቁ አልፈው ፋሬስ በቅኔ ዙፋናቸው ተተክተው አገኘ፡፡

ድንቁን በአካል ቢያጣቸውም ቀለማቸው በፋሬስ ልብ ተጽፎ፣ መወድሱ ደምቆ ተቀበለው፡፡ "መጠኑ ለረድዕ ከመ ሊቁ" የደቀመዝሙር መጠኑ እንደ መምህሩ ቢሆን ነው የሚባለው ቃለ-ወንጌል በፋሬስና በሖረ የልብ ጽላት ተጽፎ ነበር፡፡

ክርክሩ ቀጠለ፡፡

"የኔታ ቅኔው በደንብ አልገባኝም፡፡ በደንብ መረዳት እፈልጋለሁ?"

"ምኑ ነው ያልገባህ?" አሉ ሊቁ ፋሬስ፡፡

"ሰምና ወርቁ?"

"ቅኔው በሰምና በወርቅ ላይ ብቻ የተቀነበበ አይደለም፡፡ ቅኔው የሚገልጠው ሌላ አዲስ ምሥጢርም አለው፡፡ ያንን ደግሞ እየቆየህ ትደርስበታለህ፡፡" አሉ ፋሬስ፡፡

"ዛሬ ቃል በቃል ጠይቄ ካልገባኝ ሌላ ጊዜ እንዴት ልደርስበት እችላለሁ?" ነበልባል ወደፊት የሚደርስበት ቅኔ ብቻ መስሎት በጥያቄ ትንፋሽ ነሣቸው፡፡

ሊቁ ማብራራት ቀጠሉ፡፡

"የቅኔ መንገዶች በመቶ የሚቆጠሩ ሲሆኑ ጥቂቶቹን ብቻ ብናነሣ እንኳን እውታረ-ፊደል፣ሥራና፣ ዐይነ ውኃና ምርምር ቅኔ በመባል ይታወቃሉ፡፡ እኒህም የሃይማኖት የታሪክ የባሕል የፍልስፍና ምንጮች ናቸው፡፡ በተለይ ፍልስፍና-ነክ ቅኔዎች ለምርምር ይጠቅማሉ፡፡ ከሃይማኖት አስተምህሮው ወጣ ብለው በታሪክ በዕፅዋትና በጥበብ ላይ የሚያጠነጥኑ መወድሶች የጠቢባኑ የጥበብ ማኅተም ተቀርጾባቸው እናገኛለን፡፡" አሉ ሊቁ ፋሬስ፡፡

"ታዲያ ይህ ቅኔ ከማንኛው መንገድ ይመደባል? ዐይነ-ውኃ መንገድ ወይስ ምርምር ሰምና ወርቁ ምን ይባላል?" አለ ነበልባል::

"ቅኔው ምርምር ወይም ፍልስፍና አይደለም:: ከተለመደው የቅኔ መንገድ ወጣ ያለ ነው:: 'ዘጸንዐ ዴዴሃ ይበልዕ ፍሬሃ' እንዳሉ አበው ፍሬ-ነገሩ ወደፊት በዐይን የሚታይ ይሆናል::" ብለው ወደ ዕለቱ ጉባኤ ገቡ:: አንዱን ወጣኒ ተማሪ '-ና- ወዲህ ልጄ!' ብለው የቆጠረውን ቅኔ ሰምተው ለማስተካከል ጆሯቸውን ወደ ወጣኒው ተማሪ ዘንበል አድርገው ማዳመጥ ጀመሩ::

ነበልባል "እንዲያ ይበሉኝማ! እሰይ የኔ ባለ ቅኔ! ወደ ፊትማ እኔም ብዙ እጠብቃለሁ:: በቅኒቸው ደመና ሊሆን እንዴት ቻለ? ሮቢላቸው ጢስ? ደግሞ ጠቢባን? የጥበብ ሊቃውንቱ እነማን ይሆኑ?" እያለ በውስጡ ሲያወጣ ሲያወርድ ከናፍሮቹ እየተወራጩ ነበር::

፳

ጎንደር-እጨጌ ሰፈር ደረሱ::

ጠቢቡ ሖረ ሰዓቱ ለዐይን ያዝ ሲያደርግ ከእጨጌ ሰፈር ደረሱ:: አካባቢው ጭር ብሏል:: በእቅዳቸው መሠረት ስለ ሕይወት ውኃና ስለ ጎንደር ምሥጢር ያውቃሉ ብለው የቀለምና የጥበብ መምህራቸው አለቃ ድንቁ የነገሯቸውን ሊቅ ዕፅቁንና ሐሸማል የሚባለውን ባሕሩን እንደ ቤንዚን የሚያነድ መጽሐፍ ይኖርበታል ተብሎ ወደሚገመተው ሊቅ ዕፅቁ ቤት ለመሄድ ነበር::

ቀን ቀን ጠጅ በመሸጥ የሚታወቁት የእጨጌ ሰፈር ቤቶች ምሽቱን ተከትለው እንደ ወጉ ተዘጋግተዋል:: የጠጁ መዓዛ አልፎ አልፎ ያውዳል:: ጠቢቡ ሖረ ግራ ቀኙን የእጨጌ ሰፈር በከፊል እየገላመጡ ወደ እጨጌ ሰፈር ከደረሱ በኋላ በትትክል መጽሐፉና ሊቁ ይኖሩበታል ተብሎ የሚገመተው ከእጨጌ ቤቶች ውስጥ ደርብና ምድር ቤት ያለው ዋናው ቤት ግር አላቸው:: ቤቱን ለማረጋገጥ ለምልክት በሥዕለ አድኅኖ መልክ የያዙትን ከተጠረበ ድንጋይ ላይ የተሳለ ሥዕል ከአኮፋዳቸው አወጡ:: በጠቢባኑ አባቶች እጅ የተሣለው የቤቱ ምስል ደርብ አለው:: ከዚኛው ጋር በቅርፅም በደርብም አይገናኙም:: በዚህ መሠረት ደርብ በደርብ የተሠሩ ብሉየ-መዋዕል ቤቶችን እየመረጡ ይመለከቱ ጀመር:: በመጀመሪያ ከአንድ ብሉየ-መዋዕል ቤት ጋር ተጋጠሙ:: ቤቱ ደርብ ቢኖረውም የደርቡ መወጣጫ የተሠራው በእንጨት መሰላል ነው:: "አይደለም አይደለም! ይህ አይደለም!" ብለው አለፉት::

ቀጥሎ ዛኒጋባ መሳይ ካለው ቤት ደረሱ:: ልባቸው ሲከጅለው ድጋ ከያዙት ሥዕል ጋር አመሳሰሉት:: አልተመሳሰለላቸውም:: ቤቱ ሲ የመጽሐፍ ቅርፅ የለውም:: ሦስተኛውን ቤት ሲፈትሹ ላዩ ደርብ፣ ታች ደርብ፣ መሰላሉ የድንጋይ መውጫ የሆነ ቤት ጋር ተፋጠጡ:: መቃ መድረኩ ላይ የመጽሐፍ ሥዕል መኖሩን ተመለከቱ:: በከፊል ትክክለ ነበሩ:: ቤቱ መብራት የሌለው በርባርስ የወረረው ጨለማ ነው:: ከያዙት ሥዕል ጋር ሲያመሳስሉት ሂደ ግጥም አለ:: የተጠረበውን ሙልሙል ድንጋይ ወደ አኮፋዳቸው መልሰው ወደ ውስጥ ተመለከቱ:: በሰንሰለት ተጠርቅሟል:: የሰንሰለቱን ሕብለ-ሰረሰር ተከትለው ወደውስጥ ቢመለከቱ የውስጠኛው የቤቱ በርም ተቆልፏል:: በዚያውም ላይ ቤቱ ክብድብድ ብሏል:: ዘወር ዘወር እያሉ አካባቢውን መቃኘት ጀመሩ:: ድምፅ የለም::

"ወይኔ ሐረ!" አሉ ጠቢቡ ሐረ ከቤቱ ጋር የመጽሐፉ መከርቸም አሳዝኗቸው:: ያ ታሪካዊ መጽሐፍ በእምሯቸው ብልጭ ብሎባቸው::

"ወይኔ ጎንደር! ወይኔ ፋሲል! ወይኔ! ወይኔ ሀገሬ! ወይኔ የጎንደር ከዋክብት!::" አሉ ቀደም ብለው ያለፉ የጎንደርን ሊቃውንት አንድ ባንድ በውስጣቸው አስበው::

ከዚያም የግቢውን በር እንደ ብረት በጠነከረ እጃቸው መደብደብ ሲጀምሩ "ማን ነህ? እጅ ወደላይ?" አለ አንድ ጎርነንያለ ድምፅ::

ጠቢቡ ሐረ ክው አሉ:: "ፊትህን አዙር!" አለ በድጋሚ

ሐረ ሰማይ ጨለመባቸው:: ሌሊት ሌሊት ቀይ ብርሃን እየተፋ በጨለማ የሚነበበው መጽሐፍ ጨለማ ለበሰባቸው:: የኑ-አውግቸው መጽሐፍ ወግ ብቻ ሆነባቸው::

ጥበቃው ማንደፍሮ በሩን ከፍቶ ሲወጣ ጠቢቡ ሐረ ገጻቸው ጠቆሮ በሩ ላይ ተገትረዋል::

"እጅ ወደ ላይ?" አለ ጥበቃው ማንደፍሮ ጠብ-መንጃውን ወደ ሐረ ደግኖ::

"ጤና ይስጥልኝ?" አሉ ጠቢቡ ሐረ ወደ መሬት ሽብረክ ብለው ደረታቸው ዐፊር እስኪነካ ድረስ ሰግደው ጠቡን ለማቀዝቀዝ::

"እጅ ወደ ላይ ብቻ!:: ስግደትህን ለእግዜር፣ እጅህን ለመንግሥት ስጥ:: እኔ እጅህን እንድትሰጥ ነው የምፈልገው::" አለ ማንደፍሮ::

"ጌታዬ ይቀርታ!" እኔ ለነፍሴ ያደርሁ ሙት መነኩሴ ነኝ:: መነኩሴ ማለት 'ዘምተ እምዓለም' ማለት ነው:: ብትገድለኝም አይቆጨኝም:: ቀድሞ ሙቻለሁ::" ብለው እጃቸውን እንደ ጭራሮ አንከረፈፉ::

ማንደፍሮ ጥቂት ተረጋግቶ "ታዲያ መለኩሴ ከሆኑ በዚህ ጨለማ ምን አመጣዎት?" አለ ጠብ መንጃውን ከሐረ አቅጣጫ እየመለሰ::

"አመጣጤ ታሪክ ነጋሪ አፈ-ሊቅ መኖራቸውን ሰምቼ፣ ታሪክ ላጠና ነበር፣ እንዲያውም ከቻልህ ከአባታችን ጋር ብታገናኘኝ?"

"ማንደፍሮ ሐረን ገላምጦ ጥቂት ከተመለከተ በኋላ

"አልሰሙም ነው ጌታዬ?" አለ በከፊል ቀዝቅዞ::

"ምኑን?" አሉ ጠቢቡ ሐረ ልባቸው ከሁለት ስንጥቅ ብሎ::

"ጀርመን ሀገር እንደ ሄዱ ወደ ሰማይ ቤት መሄዳቸውን!::"

ጠቢቡ ሐረ ሊቅ ዐፅቁ ያረፉ መስሏቸው መናገር ቀርቶ መተንፈስ ተሳናቸው:: መጽሐፉም ዝም ቄሱ ሐረም ዝም:: እንደ ቆሙ ላብ ሲውጣቸው::

"አይዞዎት ጌታዬ አይዞዎት! አይደንግጡ! ወደ ማይቀርበት ዓለም መሄዳቸው ለእሳቸው ፍሥሐ ነው:: የቀሩብን ለእኛ ብቻ ነው:: ለዚች ደሃ ሀገር የረባ ውለታ ሳይውሉ መሄዳቸው እንጂ የሚያስቆረቁረው ለሲቁ ዕረፍት ነው:: ከጀርመን የተመለሰው በድናቸው ነው::" አለ ማንደፍሮ::

ከዚያም ወደውስጥ አስገብቶ እስኪረጋጉ ድረስ አረፍ እንዲሉ አደረጋቸው:: ጥቂት እንዳረፉ ውኃ አምጥቶ ፊታቸውን እንዲታጠቡ ካደረገ በኋላ ወግ ጀመሩ::

"ለመሆኑ መቼ አረፉ?" አሉ ጠቢቡ ሖረ::

"ስንትና ስንት ዘመን አለፋቸው"

"እርስዎ የቤቱ ወራሲ ነዎት?"

"አይደለሁም! ጥበቃ ነኝ::

"ሲያርፉ ቤቱን ማን ተረከበው ጌታዬ!::" አሉ ጠቢቡ ሖረ::

"ለጊዜው የተረከበው መንግሥት ነበር:: አሁን ግን ቤቱ ተሸጧል::" አለ ማንደፍሮ::

"ማ..ማን ሸጠው?" አሉ ጠቢቡ ሖረ::

"መንግሥት ተረክቦ ሳይውል ሳያድር በሃራጅ ሸጠው::" አለ ማንደፍሮ ጠብ-መንጃውን ወድሮ በጥልቀት እያጤናቸው::

"ማ...ማ..ን... ገዛዉ?" ጠቢቡ ሖረ አንደበታቸው እየተሳሰረ ጠየቁ::

"በቅርቡ ግእዝ ለማስተማር ጎንደር የገባ ጀርማናዊ ባዕለ-ጸጋ ነው አሉ::"

"...ጀ...ጀ..ጀ..ጀርመናዊ የፈጣሪ ያለህ! ጀርመናዊ በዚያውም ባለጸጋ! የፈጣሪ ያለህ!::" እያሉ በውስጣቸው ሲናደዱ ድጋሜ ላብ ዘፈቃቸው:: ማንደፍሮ ሁኔታቸውን ሲያጤን ቆይቶ ከሰውዬው ሞት የቤቱ መሸጥ ለምን ላብ በላብ እንዳደረጋቸው አልገለጥለት ሲል፤

"ይበሉ! ይነሡ ጌታዬ! ጊዜው እየመሸ ነው:: ወደ ማደሪያዎ ይሄዱ:: ዘንድሮ ይህ ቤት ጣጣ እያመጣ ነው:: ጣጣው እንደ ይተርፍዎ ቀስ ብለው ይውጡ::" አለ::

"የምን ጣጣ ልጄ?" አሉ ጠቢቡ ሖረ::

"ይህ ቤት ድሮ የእጨጌዎች ማረፊያ ብቻ ነበር ይባላል:: እጨጌዎች ሲያርፉ ቀስ በቀስ የጎንደር ፈላስፎች እየተፈራረቁ መጽሐፍ ሲያነቡበት ይኖሩ ነበርም ይባላል:: ፍሬ ፍሬ የሆኑ የጎንደር ሊቃውንትም ቤተ-ሙከራ አድርገው ተጠቅመውበታል:: ከባለ ቅኔው ክፍለ ዮሐንስ ጀምሮ ሊቃውንቱ በዚህ ስፍራ ተፈላስፈውበታል:: ከሊቃውንቱ አንዱ ሰማዕቱ ኖላዊ ይባሉ ነበር:: ሰማዕቱ ኖላዊ እጨጌ ሆነው በዚህ ስፍራ ሲኖሩ ወደ ጀርመን ሀገር ግእዝ ለማስተማር ሄዱ:: ቅዱስ የሆነውን የግእዝ ቋንቋ እያስተማሩ እስኪሞቱ ድረስ ይህንን ቤት ሲናፍቁ ነበር እያሉ ሲያወሩ እሰማለሁ:: እሳቸው ሲያርፉ ቤቱ "ቤተ መዘክር" ሆኖ በቅርስነት ይመዘገባል ሲባል መንግሥት ተረክቦ ጨረታ አወጣበት:: ይህንን የሰሙ የጎንደር ሊቃውንት እያጉረመረሙ ነው::" አለ ማንደፍሮ::

"የሊቃውንቱ ጉርምርታ ምኑ ላይ ነው?" ጠቢቡ ሖረ የማንደፍሮን እውቀት ለመሰለል ምንም የማያውቁ መስለው ተፈላሰፉበት::

"ግልጥ አይደለም አባቴ። አንዳንዶቹ ቤቱ በድሮ ዘመን አጤዎች የተሰያዩ ምሥጢራትን ይፈጥሙበት ነበር። በዚያም ላይ የተፃፈ መጽሐፍ አለ እያሉ ያሟርታሉ። መጽሐፉ ደግሞ ያለ ፋና በጨለማ የሚነበብ ድንቅ ብርሃን ያለው መጽሐፍ ነውም ይላሉ። የጠቡ መንሥኤ ያ ነው። በዚህ ሰሞን ጠቡን እንደ ሰደድ-እሳት የቈሰቈሱት ግን የትኔ ተማሪዎችና የብልኮ ሰፈር አዝማሪዎች ናቸው። አዝማሪዎች በመሰንቆ መጽሐፉን የሚያሞግስ ግጥም እየገጠሙ ሲሸልሉ የትኔ ቤት ተማሪዎች ደግሞ የትኔ መዘራረፊያ አድርገውታል ይባላል። ይህንን የሰማ ጎንደሬ እውነታው ይውጣ እያለ በመንግሥት ላይ ጦር እየመዘዘ ነው።"

ከዚያም ወደ ራሱ የሥራ ድርሻ ተመልሶ አከለበት። "ለእኔ ግን ይህ ሁሉ ታሪክ ምንም አይደል። እኔ የማውቀው ጀመርናዊዉን ጌታዬን ብቻ ነው። ጠብት ብሎ ደመወዝ እስከከፈለኝ ድረስ እጠብቃለሁ። ታሪኬ እሱ ነው። ታሪኩን የጎንደር ሊቃውንት ይናገሩበት። ይፋጩበት። ይናጩበት። ለእኔ ምኔም አይደል። ሥራዬ ተግቶ ቤቱን መጠበቅ ብቻ ነው። እጠብቃለሁ።"

ጠቢቡ ሖረ በብሽቀት ሲመለከቱት ቆይተው፣

"ጠቡን የአንተ ጥበቡን የኔ ይበለው።" አሉ በውስጣቸው።

ከዚያም "ጀርመናዊዉ ቤቱን መቼ ይረከባዋል? ቀን ተቆርጦለታል?" አሉ ጠቢቡ ሖረ።

"ባለፈው ወር ቤቱን ሊረከብ መጥቶ ነበር። ግርግር ሲነሣበት በሚመጣው ወር ሊረከበው ተስማምቶ ሄደ።" አለ ማንደፍሮ።

"በሚመጣው ወር ግርግሩ ምን መፍትሔ ያገኝ ይመስልኻል?።" ጠቢቡ ሖረ በተአምርም ቢሆን ጣልቃ ገብተው መጽሐፉን እጅ ለማድረግ አውጠነጠኑ።

"ግርግሩ እንኳ በንግግርም ሆነ በሠራዊት ኃይል የሚፈታ አይመስለኝም። እንዲያውም ሰሞኑን ከባድ ጠብ ሳይነሣ የሚቀር አይመስለኝም።" አለ ማንደፍሮ የጠብ-መንጃውን አንገት በጣቶቹ እየነካካ።

"እንዴት..አወቅህ?" አሉ ጠቢቡ ሖረ በግርግር ከጀመርናዊ እጅ ቤቱ ሊተርፍ ታይቷቸው።

"በሕልሜ ታይቶኛል።"

"እንዴት ታየህ?" አሉ ፍንጭት ጥርሳቸውን ፈገግ አድርገው።

"በሕልሜ የጠብ መንጃዬን አፈ-ሙዝ ደም ስቀባ አድሬአለሁ። ይህን ሕልም ሌላም ጊዜ በሌላ ሰው ላይ አይቼው አውቃለሁ። ያ ሰው ዛሬ የለም። ተታኩሶ ሠውቶ ተሠውቷል። ይህንን ሕልም ካየሁ ወዲህ እኔም ጥንቃቄ እያበዛሁ እገኛለሁ። እርስዎም ከሞት የተረፉት በወሰድሁት ከባድ ጥንቃቄ ነው። ፊጥኜ እንደ ብረት ድስት ሸሮ የቀዘቀዝሁት። ምላጩን እንደ ረገጥሁ ያ ግም ሕልም ትዝ ብሎኝ ነው። ምላጩን እንደ ጨበጥሁ ስቤው ቢሆን ኑሮ የሕልሙ ፍቺ ርስዎ ነበሩ። አሁንም ቢሆን ፊት ይበሉ። ባልሳሳት መነኩሴ ይመስሉኛል። የጠቡ ተቋዳሽ እንዳይሆኑ ወደዚህ ስፍራ ባይመጡ ይሻላል።" ብሎ ወደ ውጪ ይዟቸው ወጣ። ቤቱን በደንብ ሊመለከቱ ሲሉ ወደ ፊት ገፍትሮ በሩን ከረቸመባቸው።